

'Schrikbarend dat veel koeien al jong worden afgevoerd'

Coba 591 produceerde 181.000 kilo melk

Coba 591 reikte in 2011 tot de finale van de Melkvee Magazine Koeverkiezing en wist een enorme melkdrang te combineren met een hoge dosis vitaliteit. Een koe naar het hart van Freek en Bert Luttkhedde van het Oelhorst-fokbedrijf in Ambt Delden (Ov.). De vele honderdtonners en excellenten die de Coba-koefamilie al voortbracht, bewijzen dat ze geen toevalstreffer was.

De koe met de hoogste levensproductie in de finale van de Melkvee Magazine Koeverkiezing in 2011 was Oelhorst Coba 591 van de familie Luttkhedde uit Ambt Delden (Ov.). De vitale Labelle-dochter had al bijna 170.000 kilo melk geproduceerd toen ze op 1 oktober 2011 in Hoornaar verscheen. Ruim een half jaar later maakte ze op de NRM in Zwolle nogmaals haar opwachting in de rubriek met honderdtonners. Op 11 maart dit jaar viel echter het doek voor de bijna 17,5-jarige Coba, na een levensproductie van

181.084 kilo melk, oftewel 13.552 kilo vet en eiwit.

Eerste ET-sessie

Waar de vader van Coba 591, Etazon Labelle, bekend staat als een vererfer van vitaliteit, geldt dat bepaald niet voor haar grootvader Mascot. Om de extreem hoge levensproductie van Coba 591 te kunnen verklaren, moeten we dan ook dieper in de pedigree duiken. Eigenlijk begon het allemaal in 1977, toen

er op het bedrijf van de familie Luttkhedde voor het eerst in Nederland een ET-sessie werd uitgevoerd. Wijlen Dirk Zaaijer deed destijds als jonge veearts onderzoek naar embryotransplantatie en woonde toevallig in de buurt van de in fokkerij geïnteresseerde melkveehouder Freek Luttkhedde. Een aantal jaren later had Holstein-pionier Yde Hellinga uit Oenkerk koeien bij Luttkhedde op stal staan, zodat Dirk Zaaijer deze dieren kon spoelen. „Een uitspraak van Hellinga die ik me tot op de dag van vandaag

De levensproductie van de onlangs afgevoerde Oelhorst Cobra 591.

Leeftijd	Dagen	Kg melk	% vet	% eiwit	LW
2.00	303	10128	4,09	3,46	113
2.11	270	10346	3,83	3,44	106
3.10	310	12475	4,15	3,51	108
4.11	306	13432	3,85	3,44	108
5.10	330	14288	4,12	3,43	110
6.11	331	15895	3,99	3,36	116
8.00	289	10688	4,19	3,54	94
8.11	320	13794	4,23	3,39	119
9.11	360	15163	4,13	3,34	119
11.01	323	14014	4,04	3,28	119
12.01	369	13246	4,12	3,33	103
13.03	618	15726	4,11	3,41	77
15.01	466	13621	4,24	3,31	82
16.05	318	8268	4,30	3,23	70
Totaal	4913	181084	4,09	3,39	103

herinner, is dat er veel goede koeien zijn, maar dat er slechts weinig goede fokkoeien zijn", aldus Freek Luttikhedde. Hij had destijds een uitstekende Gardenia-dochter, die hij daarom besloot te spoelen. Het resultaat was vijf Bell Troy-dochters, die in 1988 werden geboren. „De vijf Bell Troys waren allemaal AB-waardig en produceerden allemaal meer dan 50.000 kilo melk“, weet zijn zoon Bert, „en een van de vijf is de grootmoeder van Cobra 591.“

Excellente familie

Een van de andere vier Bell Troys staat aan het begin van een stamboom boordevol fraai exterieur en hoge levensproducties. Deze Cobra 344 produceerde meer dan 100.000 kilo melk, evenals haar Knight-dochter Cobra 406. „Kleindochter Cobra 565 van Celsius stierf na ruim 80.000 kilo melk plotseling, anders hadden we drie generaties honderdtonners op rij kunnen hebben“, aldus Bert Luttikhedde. Dat de hoge levensproducties verankerd zitten in de Cobra-koefamilie, blijkt ook uit de generaties na de Celsius. Wat het geheel nog bijzonderder maakt, is het fraaie exterieur. Zowel Cobra 406 (v. Knight) als dochter Cobra 565 (v. Celsius) als ook de drie kleindochters van Lord Lily werden excellent verklaard. „We hadden dus zowel drie generaties als drie volle zussen met 90 punten of meer. Dat was best bijzonder“, aldus Bert met gevoel voor understatement. Lord Lily-dochter Cobra 634 kreeg zelfs 92 punten en werd in 2000 afgevaardigd naar het Europees Kampioenschap in Brussel.

Kian

De Cobra's die vandaag de dag foktechnische belangstelling ondervinden, gaan allemaal terug op Celsius-dochter Cobra 565. Zo is de bij KI Kampen beschikbare Windbrook-zoon Oelhorst Seal via achtereenvolgens Cobra 63 (AV 88, v. Goldwyn) en Cobra 806 (AV 86, v. Jocko) een achterkleinzoon van Cobra 565. En onlangs vertrok er een Glorious-zoon met een hoge genomic index naar CRV. „Ik had een hoog geïndexeerde Fidelity-dochter, die een stierkalf bracht van Glorious. Dat wilde ik op genomics laten onderzoeken, maar ik had ook

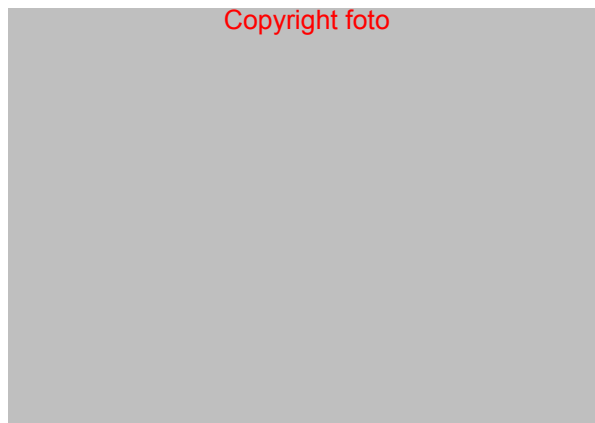
nog een ander stierkalf van Glorious uit een heel beste Mr. Burns. Deze Cobra 143 merkerde zelf niet zo hoog, maar ik vond haar kalf heel goed, dus ik besloot de beide stierkalveren te laten onderzoeken. En wat bleek, die uit de Mr. Burns was goed genoeg en die uit de Fidelity niet.“

De moeder van het hoog merkerende stierkalf is de roodbonte Cobra 143 (AV 88), een dochter van Cobra 935 (AV 88, v. Kian). Cobra 935 werd 'per ongeluk' geboren, nadat moeder Cobra 762 (AV 90) – een van de drie Lord Lily-zusjes, maar niet degene die naar Brussel is geweest – niet drachtig wilde worden. „Mijn vader heeft de koe toen geïnsemineerd met Kian, omdat hij een goede bevruchter was. Ik zei nog: 'Wat doe je nou?'" herinnert Bert zich. „Maar achteraf was het gelukkig. Het Kian-vaarskalf zorgde voor veel handel. Inmiddels hebben we er één rode en twee zwarte Mr. Burns-dochters uit van eenmaal 87 en tweemaal 88 punten. En ook hebben we haar hoornloze Lawn Boy-dochter Cobra 196 (AV 86) veel gespeeld.“

Handel

Handel, het woord is gevallen. Het blijkt een belangrijk onderdeel van de fokkerijbeslissingen die Bert Luttikhedde neemt. Veel stieren worden ingezet met het oog op de te verwachten handel die er uit voortvloeit. En dat zijn steeds meer genomicsstieren. Op het Oelhorst-fokbedrijf zijn vaarzen al nauwelijks meer interessant. „Het gaat vooral om pinken, meestal van genomic vaders“, stelt Bert, wijzend op de beoogde snelheid in de fokkerij. „De fokkerij is tegenwoordig vooral nog getalwerk. Alle KI's willen geld verdienen en dat doe je als je de hoogste stier hebt. Zo werkt het nou eenmaal.“

Hoewel ze er volop aan deelnemen, plaatsen vader en zoon Luttikhedde wel hun vraagtekens bij de moderne, puur op snelheid gerichte fokkerij. „Het genomicsgebeuren komt gedeeltelijk ten goede aan de veehouder“, denkt Freek Luttikhedde, „maar het zal niet helemaal gaan werken. Pinken van genomicsstieren komen onder genomic vaders en dan kan het best wel eens tegenvallen.“ Bert denkt dat de

Met bijna 170.000 liter melk op de teller wist Cobra 591 (Labelle x Mascot) in 2011 door te dringen tot de finale van de Melkvee Magazine Koeverkiezing (foto genomen tijdens voorselectie).

fokprogramma's door de genomics nog niet veel goedkoper zijn geworden. „Het enige voordeel van genomics is dat het ondereind eruit gefilterd wordt en daar hebben de boeren ook belang bij.“

Oud en vertrouwd

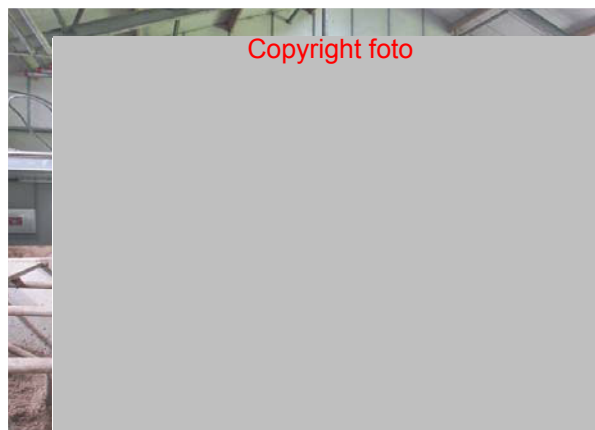
„Er zit best veel waarheid in genomics, maar de vraag is hoe je de techniek zou moeten gebruiken. Het op papier hoogste is niet altijd het beste. Denk maar aan de stier Lorenzo. Hij was nooit de hoogste stier, maar ik denk dat hij achteraf de beste stier van zijn lichter is geweest“, stelt Bert. Hij vindt het dan ook zorgelijk dat KI-mensen steeds minder koeien komen kijken. „Ze zouden de potentiële stiermoeders moeten zien. Er moet logica zitten in de cijfers op papier. De genomische informatie moet overeenkomen met wat je in de stal ziet.“

Bert vindt het moeilijk in te schatten wat de werkelijke meerwaarde van genomics is. „Over tien jaar weten we meer.“ Vooral nog adviseert hij veehouders die gewoon met koeien melken hun geld willen verdienen om oude, betrouwbare fokstieren te gebruiken. „KI-mensen zullen me wel weerspreken, maar als ik zo'n boer was, pakte ik liever een stier waarvan ik wist wat ik zou krijgen.“

Bert Luttikhedde bouwde in 2009 een nieuwe stal met twee melkrobots. De eerste werd vorig jaar geplaatst, de tweede volgend jaar.

Koefamilies

Behalve de Cobra-familie zijn er een

Copyright foto

De koeien liggen in diepstrooiselboxen gevuld met paardenmest.

aantal aangekochte koefamilies waarmee Luttikhedde handel bedrijft. Zo is de door de familie Van Essen uit Marssum (Fr.) gefokte Froukje 376 (Shottle x Champion) in het bezit van Bert Luttikhedde en zijn kameraad Arjan Kort. Ze maakte slechts één lactatie, waarin ze in 305 dagen 11.342 kilo melk produceerde met 3,70 procent vet en 3,62 procent eiwit. Ze werd met 88 punten ingeschreven en vervolgens jarenlang volop gespoeld. Verschillende zonen belandden inmiddels bij de KI, terwijl de koe de komende zomer voor de tweede keer zal kalven. Verder loopt er in Ambt Delden een Shottle-halfzus van de populaire stier Snowman en is de Patron Alli-koefamilie op het bedrijf binnengehaald. De stieren uit deze familie die in Nederland worden getest, gaan terug op O Man-dochter Oelhorst OM Ali 25 (AV 86). Zoon Salsa (v. Active) heeft een genomisch index van 193 NVI, maar is niet in productie omdat zijn sperma niet van goede kwaliteit is. Kleinzoon Mick Alumium (Prince x Active) wordt als proefstier door Veecom vermarkt, terwijl kleinzoon Try (Destry x Shottle) als hoge genomischstier bij CRV te boek staat (NVI: 233).

Shottle

Luttikhedde koopt samen met Arjan Kort zo nu en dan embryo's aan en spoelt een deel van de eigen koeien. Jonge stieren met outcross bloed hebben daarbij de voorkeur, evenals hoornloze stieren. Zodra de KI-belangstelling voor een dier is weggeëbd, gaat de veehouder echter over tot

dochtergeteste stieren. Zo is de moeder van Oelhorst Seal inmiddels drachtig van Shottle, een stier waarover Bert laaiend enthousiast is. „Het is een van de beste stieren van de laatste twintig jaar, zijn dochters slijten niet.“ De stier was al goed voor de vierde generatie excellent op Oelhorst Holsteins, via een met 91 punten ingeschreven dochter van Coba 762 (v. Lord Lily). De veehouder geeft toe dat het beenwerk een minder sterk punt is van Shottle, maar zegt geen problemen te ervaren. „We hebben de stal goed voor elkaar. De koeien liggen in diepstrooiselboxen gevuld met paardenmest, dikke hakken komen daardoor eigenlijk niet voor en ook loopt hier zelden een koe kreupel“, aldus Freek Luttikhedde. Een ander groot nadeel voor Nederlandse gebruikers van Shottle is het lage eiwitpercentage in de melk. „De lage gehalten worden gecompenseerd door de grote melkplas en de levensduur. Ons fokdoel is melk, exterieur en levensduur“, stelt Bert.

Melk

„We fokken op melk, omdat je met melkstieren gemakkelijker goede koeien kunt fokken“, vindt Bert. De veehouder gebruikt gerust een aantal echte melkstieren achter elkaar en geeft aan dat de gehalten daar inderdaad wel eens onder te lijden hebben. „Maar de beoogde twee jaar levensduurwinst voor 2020 wordt niet wat en dus wordt de levensproductie bij afvoer ook niet hoger, tenzij je de melkproductie weet te verhogen.“ Luttikhedde vindt laatrijpeheid weliswaar

belangrijk, maar vindt desondanks dat vaarzen best met een hoge productie mogen starten. „Een rustige vaarzenlijst, daar merk je later niets van terug. Maar we voeren hier wel veel maïs; wellicht dat je koeien door hun betere conditie daardoor gemakkelijker oud kunt laten worden.“

Vader en zoon Luttikhedde melken met 94 koeien een quotum van ruim 1 miljoen kilo melk vol. Het rollend jaargemiddelde bedraagt 10.700 kilo melk met 4,25 procent vet en 3,45 procent eiwit. De koeien worden voor een deel door een Lely A4-melkrobot gemolken en voor een deel in de 2 x 5 stands visgraat melkstal. Luttikhedde melkt sinds een jaar met één robot, maar nam wel meteen de optie tot twee. De tweede robot wordt volgend jaar in de nieuwe stal geplaatst.

Melkstal handig

De nieuwe stal werd in 2009 in gebruik genomen. Alle koeien werden toen nog in de bestaande 2 x 5 stands visgraat melkstal gemolken. „Uit bedrijfseconomische overwegingen doen we elk jaar een paar stappen. We hebben dus eerst de nieuwe stal gezet zonder robots, maar al wel met ruimte voor twee robots. De reden voor de robots is dat ik geen personeel wil“, stelt Bert. Na de ingebruikname van de tweede robot zal er niet of nauwelijks meer in de melkstal worden gemolken, al noemt vooral Freek het beschikbaar zijn van de melkstal wel erg handig.

De oudmelkte koeien worden in de melkstal

Copyright foto

Bedrijfsgegevens

Vader Freek (68, rechts op de foto), moeder Betsy (65), zoon Bert (40, links op de foto) en schoondochter Marjon (41) Luttikhedde houden met hun (klein) kinderen een melkveestapel van 94 koeien in Ambt Delden (Ov.). De dieren realiseren een rollend jaargemiddelde van 10.700 kilo melk met 4,25 procent vet en 3,45 procent eiwit en melken daarmee een quotum van ruim 1 miljoen kilo melk vol. Het exterieurgemiddelde van de veestapel bedraagt 84,3 punten. De stieren die

worden gebruikt, zijn Danillo, Shottle, Oelhorst Seal en goede bevruchter Big Winner. Daarnaast worden er met het oog op de fokkerijhandel volop genomischstieren ingezet.

In de zomer blijven de koeien opgesteld en past Luttikhedde zomerstalvoeding toe. In de winter krijgen de koeien een rantsoen bestaande uit 50 procent maïs en 50 procent gras. Door het gemengde rantsoen zit roodzwengras, voor meer prik.

Van Coba 143 (AV 88, Mr. Burns x Kian x Lord Lily) vertrok onlangs een hoog merkerend Glorious-stierkalf naar CRV. Coba 143 komt uit dezelfde stam als Coba 591, een koefamilie met hoge levensproducties en fraai exterieur.

Coba 63 (AV 88, Goldwyn x Jocko) is de moeder van Oelhorst Seal (v. Windbrook), die bij KI Kampen beschikbaar is. Ook Coba 63 stamt uit dezelfde koe als Coba 591 en Coba 143.

gemolken, evenals een aantal vaarzen die voor export weggaan. Luttikhedde melkt alle jongvee namelijk aan en selecteert pas als de dieren gekalfd hebben. „Als je ze in de melkstal melkt, hoef je ze eerst niet in de robot in te melken”, verklaart Luttikhedde senior. „En de melkstal is ook handig bij mastitisgevallen of om koeien droog te zetten. We passen de krachtvoergift aan aan de productie. Dus als een oudmelkte koe nog dertig liter melk geeft, krijgt ze navenant krachtvoer. Kort voor de droogstand brengen we haar van de robot over naar de melkstal en wordt de krachtvoergift teruggeschroefd. Ze komt tussen de droge koeien te lopen en wordt nog één keer daags gemolken, dan zijn ze zomaar droog.” Bert noemt de huidige situatie een mooie tussenoplossing.

Zomerstalvoeding

De koeien blijven jaarrond op stal. „Als je de weides mooi wilt houden, moet je niet beweiden. De grond is hier trappevoelig. En bij zonnig en warm weer gaan ze graag onder de bomen liggen, waardoor het daar een strontboel wordt”, meent Freek. In plaats van weidegang wordt zomerstalvoeding toegepast. De koeien krijgen 's avonds vers gras voor het voerhek en overdag een mengsel van graskuil, maïs en bierbostel. „We kunnen het gras zo goed benutten. Maar als ik het alleen moest doen, deed ik het niet. Het is best bewerkelijk, maar met twee man goed te doen”, vindt Bert. „De kunst is om bij zomerstalvoeding steeds goed uit te blijven komen. Met het oog op

de groeitrappen van het gras zijn we daarom dit jaar eind april al begonnen. Het gras was weliswaar nog wat kort, maar als het eenmaal te lang is, blijft het te lang”, verklaart Bert. „Een voordeel van het systeem is dat je meer melkt, terwijl de sojagift teruggebracht kan worden. We molken vorig voorjaar gemiddeld 40 liter per koe per dag bij de melkrobot”, voegt zijn vader toe.

Levensduur

De focus op melk is bij zowel Freek als Bert aanwezig. Koevierkeizingsfinaliste Coba 591 was dan ook een koe naar het hart van de beide mannen. Immers, ze produceerde jaar in jaar uit vele liters melk met alleszins acceptabele gehalten (zie bovenaan pagina 21). Ze zat steevast ruim boven het stalgemiddelde en werd desondanks elke keer vlot drachtig, zonder noemenswaardige uiergezondheidsproblemen. En ze werd oud. „Eigenlijk is het schrikbarend dat zo veel koeien al op jonge leeftijd worden afgevoerd”, vindt Bert. „Veehouders gaan steeds meer koeien houden. Dat komt de levensduur niet ten goede, derdekalfskoeien gaan soms al om weinig voor de slacht weg”, meent zijn vader. „Alhoewel de hoge slachtprijzen daar misschien wel de belangrijkste reden voor zijn.” Uiteraard heeft het verkrijgen van oude koeien ook te maken met het fokken op levensduur. „Een stier als Laudan heeft een gen meer qua gezondheid”, meent Bert. „Ze beschikken over een betere stofwisseling. Uit de aanhoudingspercentages blijkt dat op vijf

jaar na de eerste kalving nog de helft van de dochters aanwezig is, terwijl ze ook nog veel melk geven.” Bert vindt dat Lukas-bloed (Lukas is de vader van Laudan, red.) garant staat voor een hoge levensduur en geeft ook een stier als Ramos om die reden kansen.

De oude Labelle

In de moderne fokkerij was Coba 591 in foktechnische zin niet interessant. Er zijn dan ook geen stieren van haar naar de KI gegaan. Wel is er een Classic-zoon voor de dekkerij naar Engeland vertrokken. Ook verkocht Luttikhedde al eens een Emerson-pink uit 'de oude Labelle' aan een boer, waar ze het later goed deed. Verder werd er een Cash-dochter van haar gemolken. „Als vaars kreeg ze een ontsteking aan de klauw, maar ondanks dat ze er een chronisch dikke poot aan overhield, heeft ze wel een keer of vijf, zes gekalfd”, vertelt Bert. Op het bedrijf loopt nog een vaars van Oelhorst Spetter en is ook Coba's laatste kalf, een pink van McCormick, aanwezig. De meest in het oog springende nakomeling van 'de oude Labelle' is de 9,5 jaar oude Lorenzo-dochter Coba 908, die al voor haar tiende verjaardag de mijlpaal van 100.000 kilo melk zal hebben bereikt. Wel had ze wat meer inseminaties voor een dracht nodig dan haar moeder en ook is haar uier wat diep. Of ze net zo oud wordt als haar moeder en eventueel hoge ogen zal gooien bij de Koevierkeizing, lijkt dan ook niet heel waarschijnlijk. Maar dat biedt weer volop kansen voor de beste gebruikskoeien elders uit het land. ■

De koeien worden voor een deel gemolken met een Lely A4-melkrobot en voor een deel in de oude 2 x 5 stands visgraat melkstal. Volgend jaar wordt de tweede melkrobot geplaatst. De familie zit op een pachtbedrijf, waarbij de gebouwen in eigendom zijn. Het gaat om reguliere pacht van eigenaar de Stichting Twickel. Bij het bedrijf hoort 60 hectare grond, waarvan 7 hectare in eigendom. Van het areaal is 6 hectare beheersgrond, 16 à 17 hectare maïs en de rest gras.

